

26-FOVİZM

1905 yılında Paris'te sergi açan, aralarında Henri Matisse, Georges Rouault, Maurice de Vlaminck'in olduğu bir grup ressam, "Fouves" (*Fovlar*) adıyla anılmaya başladılar. Doğanın biçimlerini açıkça reddediyorlardı ve çarpıcı renkleri tüpten çıktıkları haliyle hiç karıştırmadan kullanmayı seviyorlar, bu renkleri tuval üzerine hoyrat ve kaba biçimde sürüyorlardı. Bu özellikleri nedeniyle bir eleştirmen onlara "vahşi hayvanlar" anlamına gelen "fouves" adını taktı. Bu ad zamanla tutuldu ve modern sanatın ilk büyük akımlarından olan bu akımın adı oldu.¹

Henri Matisse (1869-1954), resme başlayışını şöyle anlatıyordu:

"Annem ve babam beni Kuzey Fransa'dan (ben Chateau'da doğdum) Paris'e hukuk tahsili için gönderdiler. Bir Apandisit yüzünden hastaneye düştüm. Yatak komşum resim yapıyordu ve ben kendi kendime sordum: Belki sen de bu işi yapabilirsin..."²

Sanatçı, Resmin amacını da şöyle ifade ediyordu:

"Resmin amacı artık tarihi olayları tarif etmek değil. Onları kitaplardan okuyabiliriz. Resimden daha fazlasını beklemeliyiz. Resim, sanatçının içsel vizyonlarını ifade etmesi amacıyla hizmet edebilir"³

Yaşadığı hayattan aldığı tatla bu hissi bir resme dönüştürmekten aldığı tat arasında bir fark göremediğini söyleyen Matisse'in, resim ve müziğe ilişkin görüşleri de şöyleydi:

"Müzik ve renklerin aynı yönde ilerlediğine şüphe yok. Çok küçük farklarla sadece yedi nota, en görkemli yaratıları ortaya çıkartmaya yetiyor. Görsel sanatlar neden bundan farklı olsun ki?"⁴

Ressam şöyle devam ediyordu:

"Ben bir köle gibi doğayı kopyalayamam. Bunun yerine içimden gelen, onu yorumlamak ve resmin ruhuna uygun biçimde adapte etmektir. Renkleri bir araya getirdiğimde onlar, bir müzik akoru ya da armonisi gibi yaşayan bir akor ya da renk armonisi halinde birbirleriyle bütünleşmeliler."⁵

Matisse, doğayı büyük bir hayranlık ve dikkatle gözlemliyordu ve bunun sebebini de doğanın, içinde birbirinin karşıtı duygular uyandırması olarak görüyordu. Ona göre bu, sürekli, kendini adanmış biçimde çalışmanın sonunda ulaştıracağı virtüözlükten çok daha önemliydi.

Avrupa'da yeni arayışların olması Henri Matisse'nin resmini de etkilemiştir. Matisse'in sanatının geneline bakıldığı zaman Doğu sanatının etkileri görülür. Bu etki özellikle 1906-1914 yılları arasında daha önemli yer tutar. Bu yıllar Matisse'in "Oryantal" dönemi olarak bilinir.

Matisse'in doğu sanatıyla ilk tanışması hocası Gustave Moreu'nun atölyesinde olmuştur. Gustave Moreu, Doğu Sanatı'na meraklıydı; elinde Hint minyatürleri, halıları ve seramikleri bulunmaktaydı.

Matisse, Doğu sanatı ile İslâm ve Doğu sanatı sergilerinde de tanışmıştır.1910 yılında Münih'te açılan "Müslüman Sanatı Sergisi" o yıllarda çok büyük ilgi görmüş ve Avrupa'dan bu sergiyi önemli ressamlar ziyaret etmişti. Wassily Kandinsky bu sergi ile ilgili yazı yazıp ülkesinde çıkan Apollon dergisine göndermişti. Bu yazıda Kandinsky, rengi kullanmayı amaçlayan resamlara halı ve seccadeleri araştırmalarını öneriyordu.

Tüm bunların dışında Cezayir, Fas ve Rusya gezileri de Matisse'e ilham kaynağı olmuştur.

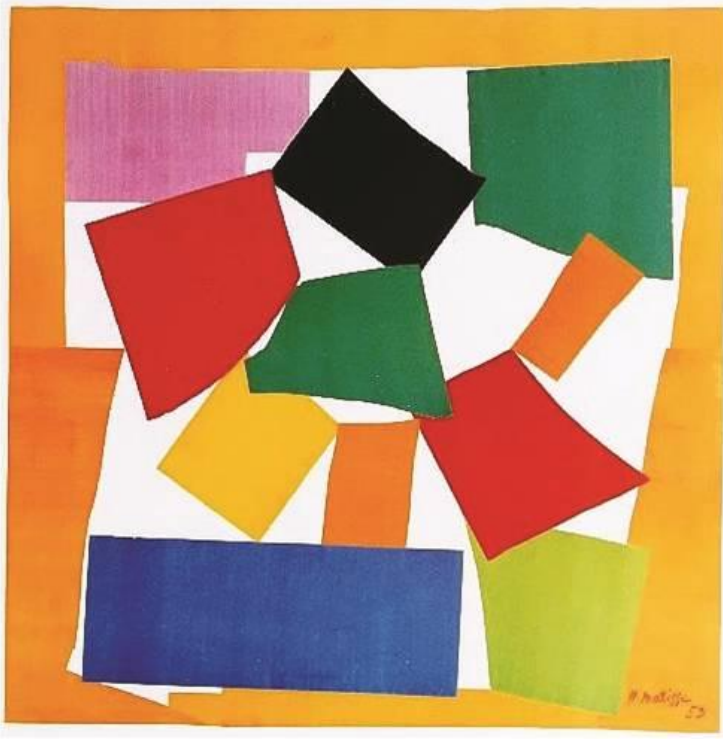
"Hurma Ağacı", "Kırmızı Şalvarlı Cariye", "Oturana Cariye" adlı resimleri, "Cezayir Menekşeleri" adıyla da bilinen "Fas Bahçesi", bu gezileri sırasında yaptığı resimlerden bazılarıdır. "Arap Kahvesi" adıyla da bilinen "Fas Kafe", Matisse'in Fas dizisi içindeki en önemli yapıtlarındandır. 1913 yılında Fas'a ikinci ziyareti esnasında yaptığı bu resim Rus koleksiyoncu Shchukin tarafından satın alınmıştır.

Amsterdam'da Stedelijk Museum'da 1922'de Oryantalist geleneğe yeni bir soluk getiren kapsamlı bir sergi açılmıştır. Birkaç ay sonra Fransız Oryantalist Sanatçılar Derneği Başkanı ve Luxemburg Müzesi Müdürü olan Léonce Bénédite, "Kırmızı Şalvarlı Odalık" resmini müze için satın almıştır. Böylece Matisse'in Paris'teki bir müzede ilk defa bir resmi sergilenmiş, sanatçı böylelikle koleksiyoncuların ilgisini çekmiştir.

Matisse, ruh olarak Doğu ve Batı farklılığının ayırımına varmış bir sanatçıydı. Özellikle Doğulu kadın motifinden hiç vazgeçmemişti.1919-1929 yılları arasında harem odalıklarını konu alan 50 civarında yağlı boya resim yapmıştır.

Matisse'in resimde renge verdiği rol, İran minyatür ustalarıyla benzerlik taşır. Renk hem süsleme unsuru hem de derinliği yok edip iki boyutluluğu yaratmada araç olarak kullanılır.

"Caz Resimleri" adını verdiği resimlerini, kesilmiş renkli kâğıtları tuval üzerine yapıştırarak oluşturdu. "Renkli bir kâğıdı kesmek, renge biçim vermektir"⁶ diyordu ve bunu heykeltraşın taşla biçim vermesine benzetiyordu.

Resim: Matisse. “Caz Resimleri” serisinden

Seksen yaşındayken Saint-Paul-de-Vence’deki Notre-Dame du Rosaire Şapeli’nin duvar resimlerini ve vitraylarını yaptı. Bu şapel “Matisse Kilisesi” olarak da bilinir. En iyi eseri olarak nitelendirdiği bu şapelle ilgili olarak şöyle diyordu:

“Şapelde temel görevim ışık ve renklerle dolu bir zeminle karşısındaki, sadece siyah üzerine beyaz çizgilerden oluşan duvar arasında bir denge yaratmaktı. Benim için bu şapel, tamamen işime adadığım tüm hayatımın tatmini idi. Bu zor, yorucu ama dürüst bir emeğin çiçek açmasıydı.”⁷

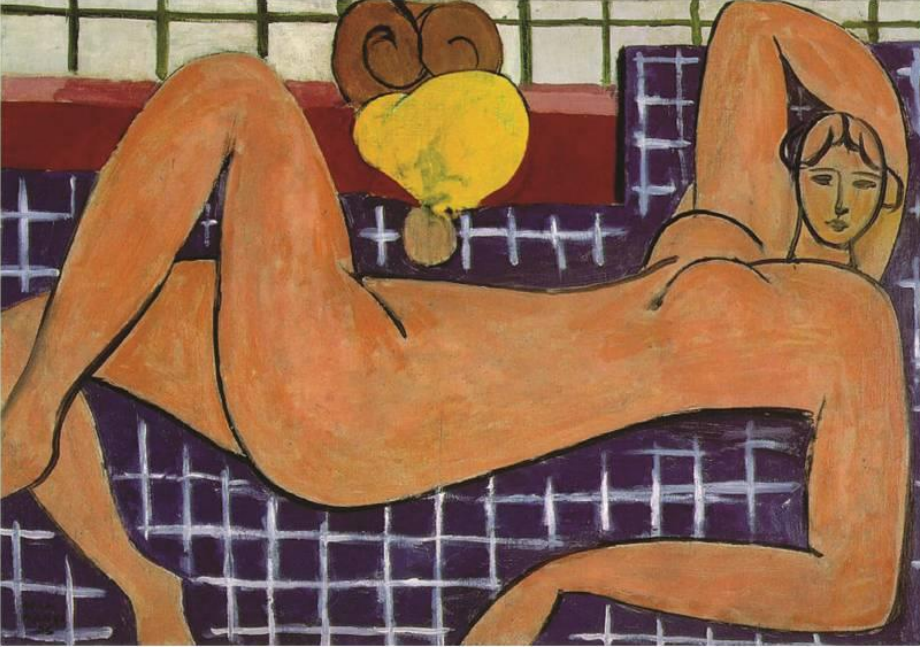
Fotoğraf: Matisse Kilisesi olarak da bilinen Notre-Dame du Rosaire’nin vitraylarından görüntüler

Matisse, 1954’te Nice’te 85 yaşında öldü. Resim üzerine inancını şöyle ifade etmiştir:

“Bir resimde, kelimeyle belirtilebilen ya da daha önceden belleğimizde kalan hiçbir şey olmamalıdır. Bir resim kendine özgü bir organizmadır, ben onun tasvir ettiği şeyi unuturum. Önemli olan hatlar, biçimler ve renklerdir.”⁸

Resim: Matisse. Müzik

Resim: Matisse. Pembe çıplak

Georges Rouault (1871-1958), boyalı cam sanatçıların atölyelerinde çıraklık yaptı. Dekoratif Sanatlar Okulu'nda öğrenim gördü. Güzel Sanatlar Akademisi'nde Matisse ve birçok fov ressamın hocası olan Gustave Moreau'nun öğrencisi oldu. Çok sayıda baskı yaptı. Yağlıboya tablolarında çoğunlukla dinsel konuları işledi. Resimlerinde vitrayların etkileri görülür. Her resmini tekrar tekrar ele alıyor ve tatmin olana kadar çalışıyordu. Hayatının sonuna doğru, memnun olmadığı 315 tablosunu yaktı.

Reim: Georges Rouault. Üç yargıç

Bir motosiklet yarışısırken kendini ressam olarak yetiştiren Maurice de Vlaminck (1876-1958), akademik eğitim almamış olmasıyla övünüyor ama aynı zamanda Van Gogh'u kendisine yakın bir örnek olarak görüyordu. Paris'te etnografya ve antropoloji müzelerine gitti. Buralarda sergilenen, Afrika ve başka ülkelerden getirilmiş ilkel sanat eserlerinden etkilendi.

Fov ressamlardan Raoul Dufy 1877'de Le Havre'de doğdu. 1900 yılında Paris'e geldi ve École des Beaux-Arts'ta sanat öğrenimini sürdürdü. Resim sanatına yaklaşımını şöyle ifade ediyordu:

“Ben araştırmalarımı empresyonistlerden daha ileri götürmek istiyorum. Onlar renk lekelerinin birbirleriyle olan ilişkilerini aradılar. Bu iyi bir şeydi. Bizim sadece görmekten daha gerçek olan bir şeye ihtiyacımız var. İnsan, gözleriyle göremediği enerji dünyasını yaratmalıdır.”⁹

Fovizmin bir diğer önemli ismi André Derain (1880-1954)'dir.

¹Norbert Lynton, *Modern sanatın Öyküsü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2004, s.25.

²Adnan Turani, *Dünya Sanat Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011, s.567.

³C. Estienne, “Des tendances de la Peinture Moderne”, Entretien avec M. Henri Matisse” *Nouvelles*, 12 Avril 1909.

⁴Volkmar Essers, *Matisse*, Taschen, Köln, 2012, s.24.

⁵Volkmar Essers, *Matisse*, Taschen, Köln, 2012,s.36.

⁶Adnan Turani, *Dünya Sanat Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011, s.573.

⁷Volkmar Essers, *Matisse*, Taschen, Köln, 2012, s.88.

⁸Adnan Turani, *Dünya Sanat Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011, s.569.

⁹Adnan Turani, *Dünya Sanat Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2011, s.568, 569.